

Høringsvar til Høgskolen i Innlandet

vedr. rapport fra dekanerne ved DNF og AMEK (dateret 09.06.2023)

Lotte Mik-Meyer
Professor, Konseptuell Dokumentarregi (Mfa)
Den Norske Filmskolen

Interne prosesser på Den norske filmskolen

Den norske filmskolen (DNF) har igennem længere tid arbejdet med en intern revision af sine Bfa og Mfa uddannelser. Der diskuteres en ny model for et integreret masterforløb som forhåbentlig kan indebære en sammenhengende filmskole fra BA til PhD niveau, hvilket blandt andet muliggjør at dokumentarismen som fagområde kan få sin rette placering på alle niveauer af DNF's faguddannelser. Dette vil indebære et stort løft for DNF og en styrkelse af norsk national filmuddannelse.

Som oplæg til diskussionen blandt lærere og ledelse om en fremtidig koordinering og integration af et dokumentarisk curriculum på DNF, er der stillet konkret forslag om at omforme det 3-årige bachelor-niveau til en 4 eller 5-årig integreret master-uddannelse.

Dette åbner muligheden for at indføre et kvalificeret dokumentarisk forløb for alle relevante kunstneriske faglinier på DNF's bachelor niveau (fotograf, klipper, lydmaster, produktions design, manusforfatter og producent) og muliggjør især genåbningen af den dokumentariske regissør uddannelse, sådan at det dokumentariske område er repræsenteret på såvel Bfa/Mfa niveau samt på phd-niveau.

Uanset fremtidig fakultetsstruktur peger nærværende høringssvar på at Den norske filmskolens perspektiv må være at implementere en udvidet uddannelse, måske i form af en 4- eller 5-årig integreret Bfa/Mfa uddannelse, sådan at et dokumentarisk curriculum kan fungere i praksis på DNF og derved sikre en reel faglig specialisering, sammenhæng og progression mellem de forskellige fagspecialer inden for området.

I den proces der ligger efter høringssvar er det således væsentligt at sikre at DNF får mulighed for grundigt at belyse og diskutere, hvilke strukturelle tiltag der kan tages for at sikre uddannelseskvaliteten for det dokumentariske fagområdes eksistens på Filmskolens Bfa/Mfa niveauer samt udrede hvilke økonomiske og ressourcemæssige konsekvenser, det kan have for skolen.

Dokumentarismens position på DNF

På Bfa niveau er der i dag ikke en dokumentarregissør uddannelse og ingen integreret dokumentarisk uddannelse af skolens øvrige faglinjer med samarbejdsformer mellem regissør og relevante faglinjer svarende til skolens undervisningsforløb og curriculum inden for fiktion.

Dokumentar regissør linjen blev sat på "hold" ved optag af kull 12 med den begrundelse at DNF måtte finde en bedre koordineret integration af dokumentaruddannelsen i faglinjernes forløb. Beslutningen blev forelagt Fakultetsrådet, som med bekymring vedtog at sætte uddannelsen i bero, med det forbehold at uddannelsen skulle genåbnes ved næste optag (kull 13). Ved optag af kull 13 var der pandemi og det blev besluttet igen at sætte den dokumentariske bachelor i bero – med følgende vedtag fra Filmskolens Fakultetsråd i november 2020:

«Fakultetsrådet ber skolens administrasjon om å ikke ta opp et kull på dokumentar regi i 2021. Det forutsettes imidlertid at det settes av ressurser til å sikre at studieretningen dokumentarregi finansieres og integreres fullt ut i BA-studieplanen som skal være gjeldende fom. kull 14. Fakultetsrådet ber også om at det settes av ressurser i form av personale og konsulenter for å kunne aktivt planlegge studieretningen, finansieringen av den og integreringen mot de øvrige linjene.»

Ved optag af studerende på Kull 14 fik nuværende dekan medhold i Fakultetsrådet om endnu engang at udsætte optag på dokumentar regi, da skolen stod i en væsentlig intern revision af sine uddannelser, og at det derfor var uhensigtsmæssigt at genåbne linjen før disse revisioner var fuldført.

Således er situationen i dag at optag af dokumentar regi studerende nu har sprunget 3 kull over, og der findes ikke længere dokumentar regi studerende på filmskolens Bfa-niveau.

En af grundene til at det har vist sig vanskeligt at genåbne Dokumentar regi linjen er at de hidtidige forsøg har vist at et 3-årigt forløb er for kort til at de studerende (især inden for klip, foto og lyd) kan nå at gennemføre det antal filmiske undersøgelser og produktioner inden for dokumentar og fiktion, der er nødvendige for at de kan blive fuldyldige fagspecialister inden for begge filmkunstens hovedgenrer.

På Mfa niveau er der i dag fagspecialiseringen "Konceptuel Dokumentarregi" med 4 studerende, der optages hvert andet år i et 2-årigt forløb. Uddannelsen blev oprettet sammen med de fire andre fagspecialiseringer i 2018: Fiktion, Visuelt Design, Manus og Producent. Masteruddannelsen har 21 studerende.

Masteruddannelsen fungerer i dag delvist som en post-graduate uddannelse af studerende fra andre skoler og med andre faglige baggrunde end DNF's specialer. Masteruddannelser udgør således ikke en direkte overbygning på DNF's Bfa-uddannelse.

Bfa/Mfa-niveauerne

Bfa-uddannelsen på DNF må anses for at være filmskolens kerneaktivitet. Her uddannes de regissører, manusforfattere, fotografer, klippere, lydmaster, produktionsdesignere og producenter, der er hovedstammen i det flow af kunstfaglige specialister, som skolen tilbyder til film- og tv-branchen.

DNF rekrutterer studerende fra et højere alders- og erfaringstrin end universiteter og andre medieskoler, hvor studerende ofte optages efter endt gymnasieuddannelse. Dette skyldes at DNF ved optagelsesprøven må sikre at de studerende har afklaret deres forhold til de fagspecialer DNF udbyder.

Da DNF's studerende efter endt uddannelse skal have det faglige hovedansvar for store, dyre kunstneriske og kommercielle produktioner, må DNF under optagelsesprøverne sikre den enkeltes høje faglige niveau og kunstneriske talent, hvilket indebærer at de studerende før optag må have en vis erfaring med film eller tv-produktion – inden for det givne fagspeciale.

Ofte optages bachelor-studerende på universiteter og andre medieuddannelser i 18-21 års alderen (uden filmerfaring), mens hovedparten af DNFs studerende optages i 23-27 års alderen, hvor ansøgerne har opsamlet både livs- og filmerfaring samt uddannelse gennem forskoler, enkeltfag eller bachelor inden for andre fag.

Da DNF's kerneuddannelse som nævnt skal sikre at den studerende efter endt uddannelse kan være hovedansvarlig inden for sit fagspeciale i kunstnerisk krævende og bekostelige film- og serieproduktioner, forekommer Bfa niveauet (der normalt betegner et grunduddannelsesniveau), at være upræcist ifht det reelle kompetence niveau blandt DNF's afgående studerende. DNF's bachelor studerende uddannes reelt på et niveau, der svarer til/ligger tæt på Mfa-niveauet.

Progression - Bfa /Mfa

I Filmskolens nuværende Bfa/Mfa struktur findes den 3-årige Bfa-uddannelse i Lillehammer – i øjeblikket uden en dokumentar regissør faglinje, men med alle øvrige faglinjer (fotograf, klipper, producent, lydmaster, produktionsdesign, manus og regissør fiktion) - og med en koordineret samarbejdsstruktur mellem faglinjerne.

Desuden findes den 2-årige Mfa-uddannelse i Oslo – i øjeblikket med en dokumentarregissør faglinje, men uden de øvrige relevante fagspecialer (fotograf, klipper, lydmaster etc) og dermed uden mulighed for en koordineret samarbejdsstruktur mellem fagspecialiseringerne.

De dokumentariske regissører på filmskolens master uddannes dermed som personlige og udtryksfulde "filmmakere", der selv behersker fotografering, klipping og lyd, men ikke på samme specialiserede niveau, som kunne opnås i den integrerede uddannelsesform, der gennem gentagne samarbejdsopgaver træner og udforsker det kunstneriske samarbejde med fotografer, klippere, lydmaster, produktionsdesignere og producenter, som kendetegner uddannelsen på Bfa-niveauet.

Både Bfa og Mfa niveauerne har derved en række mangler i specialet dokumentarisme, der ikke kun handler om at udvikle et personligt kunstnerisk filmsprog, men også indebærer at opnå erfaring i det kunstneriske samarbejde med andre fagspecialister.

En udvidelse af den nuværende tidsbelastede bachelor-uddannelse med en dokumentarisme, der tilbyder samarbejdserfaringer for alle relevante faglinjer med de kunstneriske dokumentar regissører, vil indebære at DNF udvikler både bachelor- og master-uddannelserne med et eller to år, f.eks. med en udvidelse til et samlet 4-årigt integreret masterforløb.

Dokumentarisme som nødvendig udvidelse af undervisningen

I dag er situationen således den at Filmskolens Bfa-uddannelse er for kort til at opfylde ønsket om en selvstændig dokumentarisk linje til gavn for alle filmskolens faglinjer.

Det er i sig selv et væsentligt tab for både branche og samfund, at der ikke uddannes kunstneriske dokumentar regissører på Den norske filmskolens Bfa.

Den kunstneriske dokumentarisme udgør, ligesom den kunstneriske fiktionsfilm, en væsentlig anderledes iagttagelse af og refleksion over vores menneskelige og samfundsmæssige forhold, end den journalistiske reportageform, som medierne oftest tilbyder publikum. Den kunstneriske dokumentarisme arbejder med længere undersøgelses- og udtryksmåder og en visualitet, musikalitet og fortælleformer, der er tættere på litteratur, maleri, musik og arkitektur end på journalistik. Derved minder den kunstneriske dokumentarfilm og fiktionsfilmen.

Uddannelsesmæssigt er fraværet af en dokumentarisk uddannelse samtidig et tab for skolens øvrige faglinjer og for Filmskolen som uddannelsesinstitution, da det at have både dokumentar- og fiktionsuddannelser inden for samme skole, fungerer som katalysator for filmsprogets udvikling og for nye måder at samarbejde på. Arbejdet med filmkunstens to hovedgenrer - dokumentar og fiktion - bør derfor være indlejret strukturelt på enhver uddannelsesinstitution, der hævder at uddanne filmkunstnere på højeste kunsthøje niveau.

Faglig synergi og kunstnerisk specialisering

Den kunstneriske dokumentarisme og den kunstneriske fiktionsfilm har en række fællestræk. De to hovedgenrer inden for filmkunsten er ofte udført af regissører, fotografer, klippere, lydmaster og produktionsdesignere, der har lang tids erfaring med de givne genrer og som mestrer at arbejde selvstændigt og avanceret sammen med andre filmkunstnere og fagspecialister i produktionerne.

Dette slægtskab mellem de kunstneriske dokumentar- og fiktionsfilm er grundlaget for det store udbytte, som de involverede faggrupper på en filmskole har af at blive uddannet i samme faglige skolemiljø på en kunstnerisk og eksperimentelt orienteret skole.

Da kunstneren ofte (uanset om det er regissør, fotograf, klipper, lydmaster eller produktionsdesigner) står i et udfordrende forhold til de mange industrielle forskrifter og normer for medierettede udtryk, kræver den særlige kunstneriske udviklingsproces et skolemiljø, der er eksperimenterende og diskuterende.

Det kunstnerisk undersøgende og eksperimenterende uddannelsesmiljø på DNF etableres igennem en kontinuerlig produktion, hvor de forskellige fagspecialister dels får mulighed for at udvikle deres personlige udtryk og dels får mulighed for at undersøge de særlige samarbejds- og sprogformer, der hører til en kunstnerisk produktionsmåde, hvor alle involverede betragtes som kunstnere.

På langs af fagspecialernes undersøgelser og erfaringsopbygning opstår den faglige specialisering og det personlige, kunstneriske udtryk. Denne dybdegående uddannelsesform – specialiseringen – kendetegnes som tidligere nævnt ved at alle fagspecialister (regissører, fotografer, klippere, lydmettre etc.) optages på baggrund af et allerede identificeret talent og en allerede dokumenteret erfaring inden for det givne fagspecial, som den studerende herefter arbejder videre med gennem hele uddannelsesforløbet.

Hver enkelt studerende uddannes således inden for sit fagspecial med den hensigt at udvikle og forfine den enkeltes speciale og kunstneriske udtryk. Disse specialister forventes herefter at kunne tage det fulde ansvar inden for deres fagområde på film- og serie produktioner, hvor alle kunstneriske medarbejdere forudsættes at være specialister.

Individuel og fælles kunstnerisk udvikling

En dokumentaruddannelse, der skal fungere i parallelt forløb med en fiktionsuddannelse, må tage højde for den kunstneriske udvikling hos hver enkelt studerende og for den fælles erfaringsdannelse mellem flere faglinjer indenfor de to hovedgenrer dokumentar og fiktion.

I forhold til progression og erfaringsdannelse, må uddannelserne tilrettelægges med præcision i forhold til hvornår de studerendes møder faglige problemstillinger og kunstneriske udfordringer.

Samarbejdserfaring mellem flere faglinjer må have mindst 3 gennemløb af større produktioner med fuldt hold inden for hver hovedgenre (første møde, midtvejsfilm og eksamensfilm) - i et vekselmønster mellem fiktion og dokumentar. Dette minimum af samarbejdsforløb skal sikre at den enkelte studerende når frem til et erfaringsniveau, hvor de kan lede og have ansvaret for større, kunstnerisk udtryk inden for film og serier.

Samtidig må der være plads til at den enkelte studerende - gennem et forløb af individuelle undersøgelser - når frem til at beherske sit personlige kunstneriske udtryk indenfor eget fagområde.

De enkelte fagspecialister (regissører, fotografer, klippere, lydmettre og produktionsdesignere) har af disse grunde brug for en sammensat uddannelsesform, der både tillader den enkelte kunstner at udvikle eget filmsprog og samtidig lader alle involverede fagspecialister møde hinanden i det ofte krævende kunstneriske samarbejde - i et uddannelsesforløb med mere og mere komplekse produktionsformer.

Konsekvensen af ovenstående uddannelsestænkning er at det samlede uddannelsesforløb må lægges henover 4 eller 5 sammenhængende år, da man i et treårigt uddannelsesforløb ikke kan nå at gennemføre både 3 større produktioner med fuldt hold inden for fiktion og tilsvarende inden for dokumentar.

Udvikling og opgradering af uddannelserne

På denne baggrund fremstår det som en nødvendig udvikling – af hensyn til alle involverede faglinjer og specialer – at udvide bachelor-uddannelsen med mindst et år og skifte betegnelsen til Master of fine arts (Mfa) i erkendelse af Filmskolens høje rekrutterings- og uddannelsesniveau med de krævende optagelseskrav til erfaring og dokumenteret talent inden for fagspeciallet og med de høje krav til kunstnerisk udvikling, samt til ledelses- og samarbejdserfaring i uddannelsen.

Da en sådan udvikling samtidig vil tilgodese master-uddannelsens studerende med et relevant forløb af samarbejdserfaringer med de andre relevante kunstneriske faglinjer, synes en sammenlægning af bachelor- og master-niveauerne – med et skift i betegnelsen til en integreret master-uddannelse – at være både tids- og økonomibesparende, samtidig med at begge uddannelser vil opnå et kvalitativt løft ved at inddrage den kunstneriske dokumentarisme i et fortløbende og koordineret samarbejdsforløb mellem faglinjerne.

En sammenlægning af Bfa og Mfa niveauerne vil samtidig indebære et samlet og mere inspirerende studiemiljø, hvor både faglærere, studerende, teknikere og koordinerende personale befinder sig i én sammenhængende institution.

Den norske filmskolens opdeling i bachelor- og master-niveauerne, placeret i henholdsvis Lillehammer og Oslo, giver i sin nuværende form anledning til at diskutere, hvorvidt DNF arbejder med sit fulde potentiale for faglig synergi og progression i sine uddannelser, idet de to niveauer ikke er integrerede, men arbejder i en parallel struktur i henholdsvis et 3-årigt og et 2-årigt forløb uden indbyrdes progression og uden fælles faglig og kunstnerisk uddannelsesform, der bygger på kunstneriske samarbejde.

Opsummering og videre proces

Den norske filmskolen har i de seneste 5 år stået i mange samtidige revisionsprocesser. Faglærere, ledelse, teknikere og administrativt personale har arbejdet med opbygning af ny masteruddannelse i Oslo med 5 specialiseringer, med opbygning af phd program, revision af Bfa og Mfa uddannelserne samt en ikke afsluttet diskussion og revision af hvordan skolen fremtidigt kan kvalitetssikre sine uddannelser og skabe konkrete faglige synergier mellem skolens uddannelsesniveauer.

DNF's interne diskussion af hvordan dokumentarismen som fagområde kan genåbnes på forsvarlig vis har vist, at skolens treårige Bfa-uddannelse ikke i sin nuværende form kan rumme samarbejdet med en dokumentarisk regi-uddannelse, uden at væsentlige dele af de involverede faglinjers curriculum inden for fiktionsområdet glider ud af studieplanen eller belaster de studerende i et urimeligt produktionsflow.

Konkret er der fremsat forslag om en omlægning af bachelor- og masteruddannelserne til et integreret masterforløb på 4- eller 5 år. Uddannelsesmodeller for de forskellige faglinjer er blevet udviklet på forskellige niveauer og der er nu - internt i filmskolens fagkollegium - behov for at se beregninger på hvad konsekvenserne for en sådan omlægning betyder for skolens økonomi og for faglinjernes curriculum.

Filmskolen er i en situation, hvor den har behov for at afklare, hvordan den bedst udvikler og kvalitetssikrer sine uddannelser sådan at den kan leve op til sit nationale mandat om at levere uddannelse på højeste kunstfaglige niveau.

Ud fra et fagligt synspunkt må Filmskolen gives mulighed for at finde den bedste måde at sikre optimal progression i integreringen mellem Bfa og Mfa samt mulighed til at forholde sig til, hvordan den stiller sig til så væsentligt et fagområde som dokumentarismen.

En 4- eller 5-årig integreret masteruddannelse indenfor dokumentar og fiktion på DNF vil være den eneste filmfaglige uddannelse på dette niveau i Norge, og har dermed potentiale til at kunne manifestere HINNs position som ledende udbyder af en kunstnerisk fiktions- og dokumentaruddannelse på højeste niveau i Norge – på linje med tilsvarende Filmskole-uddannelser i Europa.

Lotte Mik-Meyer

Professor

Hovedlærer på linjespecialiseringen Konceptuell Dokumentar Regi DNF (Mfa)

Faglig repræsentant i DNF's Fakultetsråd

13.09.2023